

تأثیر مدیریت سود و ارتباطات سیاسی بر اجتناب مالیاتی شرکتها

سهیلا الیاسی^۱، دکتر محمد حسنی^۲

۱- کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی تهران شمال، تهران، ایران

۲- هیأت علمی گروه تحصیلات تکمیلی حسابداری، حسابرسی و مدیریت دانشگاه تهران شمال، تهران، ایران

چکیده

اجتناب مالیاتی شرکتها طی سالهای اخیر توجه زیادی را در مطالعات مختلف به خود اختصاص داده و این پدیده تحت تأثیر عوامل گوناگونی قرار دارد. در حقیقت برخی انگیزه‌های خاص سبب تمایل شرکتها به اجتناب از پرداخت مالیات می‌گردد. در این تحقیق تأثیر مدیریت سود و ارتباطات سیاسی بر اجتناب مالیاتی شرکتها بررسی شده است. جامعه آماری تحقیق شامل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که از میان آنها نمونه آماری تحقیق با استفاده از روش حذفی سیستماتیک انتخاب شده و مشتمل بر ۱۵۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸ است. در بررسی فرضیه‌های تحقیق از مدل‌های رگرسیون چندمتغیره استفاده گردیده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های تحقیق بیانگر آن است که مدیریت سود تأثیر معنادار و مثبتی بر اجتناب مالیاتی شرکتها دارد. همچنین، ارتباطات سیاسی تأثیر معنادار و مثبتی بر اجتناب مالیاتی شرکتها دارد.

واژه‌های کلیدی: اجتناب مالیاتی، مدیریت سود، ارتباطات سیاسی

مقدمه

رابطه نمایندگی به واسطه جدایی مالکیت و مدیریت سبب ایجاد تضاد منافع بین مدیران و سهامداران و وقوع مشکلات نمایندگی شده است (فلوراکیس^۱، ۲۰۰۸). وجود مسأله نمایندگی از عواملی است که می‌تواند گریبان‌گیر شرکت‌های دارای روابط سیاسی شود. شواهدی نشان داده است شرکت‌های دارای روابط سیاسی، هزینه‌های نمایندگی بالاتری نسبت به همتایان بدون روابط سیاسی دارند (خان و همکاران^۲، ۲۰۱۶). از طرفی با در نظر گرفتن تضادهای نمایندگی، مدیران از انگیزه لازم برای مدیریت سود به منظور بیشینه‌سازی منافع شخصی برخوردار هستند. از این رو، شرکت‌هایی که سود را مدیریت نموده‌اند، هزینه‌های نمایندگی بالاتری دارند (یینگ^۳، ۲۰۱۶). همچنین، راهبردهای مالیاتی شرکت‌ها نیز ممکن است با مسائل نمایندگی مرتبط باشند (بائور و همکاران^۴، ۲۰۱۸). هر چند مالیات از ابزارهای اعمال سیاست‌های دولتی و منبع مهم درآمدزایی دولت‌ها است (ریبریو و همکاران^۵، ۲۰۱۵)، در عین حال، مالیات سبب خروج وجوه نقد از شرکت‌ها شده و سود سهام سهامداران را کاهش می‌دهد. از این رو، بررسی راهبردهای مدیریتی در مواجهه با بحث مالیات از اهمیت برخوردار است. اجتناب مالیاتی یکی از راهبردهای مالیاتی است که منظور از اجرای آن تلاش شرکت‌ها برای کاهش مالیات پرداختی است (هانلون و هیتزمن^۶، ۲۰۱۰). تلاش جهت ارزیابی عوامل مؤثر بر رخدادهای چنین فرآیندی منجر به انجام مطالعات گسترده‌ای طی سال‌های اخیر شده است. در برخی مطالعات، نقش روابط سیاسی شرکت‌ها در ارتباط با اجتناب مالیاتی مورد بحث قرار گرفته است (لین و راگمن^۷، ۲۰۱۹). همچنین در برخی مطالعات، بحث کیفیت گزارشگری مالی و نقش رفتار فرصت‌طلبانه مدیران در زمینه مدیریت سود طبق دیدگاه نمایندگی در ارتباط با اجتناب مالیاتی بررسی شده‌اند (بالاکریشنان و همکاران^۸، ۲۰۱۹). در مقاله حاضر تلاش شده تأثیر مدیریت سود و ارتباطات سیاسی بر اجتناب مالیاتی شرکت‌ها ارزیابی شود. در ادامه، بخش‌های مبانی نظری، پیشینه‌های مطالعاتی، فرضیه‌ها، روش‌شناسی، الگوها، متغیرها، یافته‌ها و نتیجه‌گیری ارائه شده‌اند.

مبانی نظری تحقیق

اجتناب مالیاتی یکی از راهبردهای کلیدی شرکت‌ها است (چن و همکاران^۹، ۲۰۱۴). برخی مطالعات حاکی از انتقال ثروت از دولت به شرکت‌ها طی فرآیند اجتناب مالیاتی است و بدین ترتیب باعث افزایش ارزش شرکت می‌شود. در حقیقت به واسطه دیدگاه ارزش‌آفرینی، سرمایه‌گذاران برای شرکت‌های دارای اجتناب مالیاتی،

¹ Chen, Hu, Wang & Tang

² Khan et al

³ Ying

⁴ Bauer, Kourouxous & Kernn

⁵ Ribeiro, Cerqueira & Brandão

⁶ Hanlon & Heitzman

⁷ Lien & Roggeman

⁸ Balakrishnan, Blouin & Guay

⁹ Chen, Hu, Wang & Tang

ارزش بیشتر قائل هستند (وانگ^۱، ۲۰۱۱). با این حال، اجتناب مالیاتی هزینه‌هایی نظیر از دست دادن شهرت و یا مجازات احتمالی را به شرکت تحمیل می‌کند؛ زیرا ابهام در فعالیت‌های اجتناب مالیاتی به دلیل وجود مسائل نمایندگی، تلاش مدیران جهت اقدام فرصت‌طلبانه را در پی داشته و باعث پنهان نمودن حقایق و معاملات پیچیده شرکت می‌شود؛ این موضوع سبب کاهش شفافیت اطلاعاتی و کاهش ارزش شرکت می‌شود (دسای و دارماپالا^۲، ۲۰۰۹؛ چن و همکاران^۳، ۲۰۱۴).

از آنجا که مبانی مالیاتی مبتنی بر سودآوری شرکت‌ها است، از این رو بررسی سود و چالش‌های پیرامون آن در ارتباط با رفتارهای مالیاتی شرکت‌ها به ویژه از منظر نظریه نمایندگی از اهمیت برخوردار است. سود یکی از اجزای مهم بحث نمایندگی، طرح پاداش، قرارداد بدهی و هزینه‌های سیاسی است (اسکات^۴، ۲۰۰۳). هرچند ارقام سود گزارش شده نقش کلیدی در بسیاری از تصمیمات گروه‌های مختلف دارند، مطالعات نشان داده‌اند مدیران به علل گوناگونی سود را مدیریت می‌کنند (هیلی و والن^۵، ۱۹۹۹). مدیریت سود اقدام آگاهانه مدیران درباره چگونگی گزارش سود برای رسیدن به اهداف خاص است. مدیران دو راه اساسی برای مدیریت سود دارند؛ آنان می‌توانند جهت دستیابی به مقدار سود هدف، با دگرگون سازی سطح و یا ماهیت فعالیت‌های اقتصادی، دست به مدیریت سود بزنند (رویچادوری^۶، ۲۰۰۶) و یا با گزینش انواع سیاست‌های حسابداری و برآورد اقلام تعهدی، دست به مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی بزنند (جونز^۷، ۱۹۹۱). برخی اهداف شامل انگیزه‌های شخصی و نمایندگی (جاگی و گول^۸، ۲۰۰۰؛ چانگ و همکاران^۹، ۲۰۰۵؛ رینا و تاکیا^{۱۰}، ۲۰۱۴) و مواجهه با اجتناب مالیاتی (بالاکریشنان و همکاران^{۱۱}، ۲۰۱۹) را می‌توان در ارتباط با اهداف مدیریت سود بیان نمود. پرداختن به موضوع نحوه گزارش سود برای مقاصد مالیاتی نیز از اهمیت خاصی برخوردار است. در رابطه با فعالیت‌های اجتناب مالیاتی شرکت‌ها، نظریه ارزش آفرینی اجتناب مالیاتی و نظریه نمایندگی اجتناب مالیاتی مطرح شده‌اند؛ نظریه ارزش آفرینی اجتناب مالیاتی مبتنی بر این دیدگاه است که مدیران با هدف کاهش تعهدات مالی شرکت و صرفه‌جویی در وجوه نقد، اقدام به انجام فعالیت اجتناب مالیاتی می‌نمایند. طبق این نظریه، علیرغم تفکیک کنترل از مالکیت، اجتناب مالیاتی ارزشمند تلقی شده و ثروت سهامداران را افزایش می‌دهد (هانلون و هیتزمن^{۱۲}، ۲۰۱۰). طبق نظریه نمایندگی اجتناب مالیاتی، شرکت‌ها جهت بالا بردن اجتناب مالیاتی با این فرض که اطلاعات را از مقامات مالیاتی مخفی نگهدارند، از پنهان کردن اطلاعات خود بهره می‌برند (کوییک و

¹ Wang

² Desai & Dharmapala

³ Chen, Hu, Wang & Tang

⁴ Scott

⁵ Healy & Wahlen

⁶ Roychowdhury

⁷ Jones

⁸ Jaggy & Gul

⁹ Chung, Firth & Kim

¹⁰ Rina & Takiah

¹¹ Balakrishnan, Blouin & Guay

¹² Hanlon & Heitzman

همکاران^۱، ۲۰۱۴). نتایج برخی مطالعات از همراستایی وقوع مدیریت سود در گزارشگری مالی به موازات اجتناب مالیاتی شرکت‌ها حکایت دارد (بالاکریشنان و همکاران^۲، ۲۰۱۹). از این رو در بخشی از مقاله حاضر، تأثیر مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی بر اجتناب مالیاتی مورد بررسی قرار گرفته است.

از دیگر موضوعاتی که در سال‌های اخیر توجه زیادی به خود اختصاص داده، ارتباطات سیاسی شرکت‌ها است. در برخی مطالعات، رابطه ارتباطات سیاسی با نرخ مؤثر مالیات (ادیکاری و همکاران^۳، ۲۰۰۶) و اجتناب مالیاتی (کیم و ژانگ^۴، ۲۰۱۶) بررسی شده‌اند. مطالعات نشان داده‌اند یکی از عوامل بااهمیت، نفوذ سیاسی مدیران و مالکان بنگاه‌های اقتصادی در محافل سیاسی و روابط آن‌ها با کانون‌های قدرت سیاسی است (فاسیو^۵، ۲۰۰۶؛ چانی و همکاران^۶، ۲۰۱۱). مدیران دارای روابط سیاسی می‌توانند از قدرت سیاسی خود برای تقویت جایگاه شان و تأثیر بر نتایج شرکت استفاده کنند. روابط و نفوذ سیاسی نه تنها بر وضعیت مالی شرکت‌ها تأثیر می‌گذارد، بلکه انگیزه‌های مدیران در ارتباط با گزارشگری مالی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در برخی مطالعات شواهدی از منافع روابط سیاسی در شرکت‌ها و در مطالعات دیگر شواهدی از مخارج روابط سیاسی در شرکت‌ها تأیید شده است (فاسیو^۷، ۲۰۱۰). از یک سو، بنا به یافته‌های برخی پژوهش‌ها، روابط سیاسی سبب افزایش ارزش و عملکرد مالی شرکت می‌شود (نیسن و رونزی^۸، ۲۰۱۰؛ کیم و همکاران^۹، ۲۰۱۲). از طرفی، روابط سیاسی ممکن است ابزاری باشد که سیاستمداران از طریق آن شرکت‌ها را به اجاره خود در آورده و ارزش شرکت را با اختلال روبه‌رو کنند (فان و همکاران^{۱۰}، ۲۰۰۷؛ بوبکری و همکاران^{۱۱}، ۲۰۰۸). این شواهد بیانگر این است که شرکت‌ها با دارا بودن روابط سیاسی، توجهی به ارزش و ثروت سهامداران شرکت نداشته و مدیران آن‌ها به جای این که منافع عمومی را دنبال کنند، بیشتر به دنبال منافع شخصی هستند؛ این موضوع سبب می‌شود روابط سیاسی سبب کاهش ارزش شرکت شود (وانگ و همکاران^{۱۲}، ۲۰۱۸). برخی مطالعات نشان داده‌اند روابط سیاسی با رفتار مدیران شرکت‌ها در زمینه تلاش برای کاهش پرداخت مالیات مرتبط است. در این مطالعات، برخی نتایج بیانگر افزایش اجتناب مالیاتی پیرو دارا بودن روابط سیاسی است (لین و راگمن^{۱۳}، ۲۰۱۹) و نتایج دیگر حاکی از کاهش اجتناب مالیاتی در شرکت‌های دارای روابط سیاسی است (ایسواری و همکاران^{۱۴}، ۲۰۱۹). از این رو در بخش دیگر مقاله حاضر، تأثیر ارتباطات سیاسی بر اجتناب مالیاتی مورد بررسی قرار گرفته است.

1. Kubick, Lynch & Mayberry
2. Balakrishnan, Blouin & Guay
3. Adhikari et al
4. Kim & Zhang
5. Faccio
6. Chaney et al
7. Faccio
8. Niessen & Ruenzi
9. Kim et al
10. Fan et al
11. Boubakri et al
12. Wang et al
13. Lien & Roggeman
14. Iswari, Sudaryono & Widarjo

پیشینه تحقیق

صدیقی (۱۳۹۹) نشان داد بین مدیریت سود و اجتناب مالیاتی رابطه عکس وجود دارد و این رابطه با حضور حسابرسان با کیفیت تشدید می‌گردد. قادری و همکاران (۱۳۹۸) دریافتند رابطه معنی‌دار بین هزینه‌های سیاسی و شکاف مالیاتی وجود ندارد. جمیلیان و همکاران (۱۳۹۸) نشان دادند ویژگی‌های شرکت شامل سودآوری، اهرم مالی و اندازه بر اجتناب مالیات اثر دارند. از طرف دیگر مدیریت سود می‌تواند اثرات سودآوری، اندازه شرکت و اهرم را بر اجتناب مالیاتی تعدیل کند. ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۶) دریافتند مالکیت دولتی و ارتباطات سیاسی اثر منفی بر کیفیت گزارشگری مالی دارند؛ وقتی درصد مالکیت دولت و یا ارتباطات سیاسی در شرکت‌ها افزایش می‌یابد، کیفیت گزارشگری شرکت‌ها کاهش می‌یابد. همچنین مالکیت دولتی بر اجتناب مالیاتی شرکت‌ها اثر ندارد، اما ارتباطات سیاسی اثر مثبت بر اجتناب مالیاتی دارد. عباس‌زاده و همکاران (۱۳۹۵) دریافتند بین شفافیت گزارشگری مالی، کیفیت افشاء و شفافیت سود با اجتناب مالیاتی رابطه معکوس وجود دارد. بندریان و همکاران (۱۳۹۵) دریافتند طبق فرضیه صرفه‌جویی مالیاتی، مدیران از ارقام تعهدی برای کمتر کردن و به تعویق انداختن مالیات استفاده می‌کنند. همچنین حسابداری محافظه‌کارانه از طریق کنترل و شناسایی کمتر سود باعث کمتر نشان دادن مالیات و در نتیجه به تعویق انداختن آن می‌شود. به علاوه، حسابداری محافظه‌کارانه تأثیر مثبتی بر رابطه بین مدیریت سود و گزارشگری مالی متهورانه دارد. رضایی و جعفری نیارکی (۱۳۹۴) دریافتند رابطه مثبت بین اجتناب مالیاتی با تقلب حسابداری شرکت‌ها و مدیریت سود وجود دارد. پورحیدری و همکاران (۱۳۹۳) نشان دادند فعالیت‌های اجتناب از پرداخت مالیات با کیفیت ارقام تعهدی رابطه منفی دارد.

هروستیا و استفانی^۱ (۲۰۲۰) دریافتند بین مدیریت سود از طریق ارقام تعهدی و اجتناب مالیاتی رابطه مثبتی وجود دارد؛ در حاکی که بین مدیریت سود از طریق فعالیت‌های واقعی و اجتناب مالیاتی رابطه منفی برقرار است. بالاکریشنان و همکاران^۲ (۲۰۱۹) دریافتند سیاست متهورانه مالیاتی رابطه منفی با شفافیت اطلاعات مالی و کیفیت سود دارد. ایسواری و همکاران^۳ (۲۰۱۹) دریافتند روابط سیاسی شرکت‌ها تأثیر منفی بر سیاست جسورانه مالیاتی داشته و مالکیت دولتی در این شرکت‌ها عاملی جهت کاهش اجتناب مالیاتی است. لین و راگمن^۴ (۲۰۱۹) دریافتند شرکت‌های دارای روابط سیاسی از نرخ مؤثر مالیاتی کمتری برخوردار بوده و اجتناب مالیاتی بیشتری دارند. پراتیویا و سیرگار^۵ (۲۰۱۹) دریافتند روابط سیاسی تأثیر معنی‌دار بر اجتناب مالیاتی ندارد؛ اما تأثیر مثبت بر مدیریت سود ناشی از ارقام تعهدی و تأثیر منفی بر مدیریت سود ناشی از فعالیت‌های واقعی دارد. کیم و ژانگ^۶ (۲۰۱۶) دریافتند شرکت‌های با روابط سیاسی بالاتر، از سیاست مالیاتی جسورانه‌تر استفاده کرده و اجتناب مالیاتی بیشتری

¹ Herusetya & Stefani

² Balakrishnan, Blouin & Guay

³ Iswari, Sudaryono & Widarjo

⁴ Lien & Roggeman

⁵ Pratiwia & Siregar

⁶ Kim & Zhang

دارند. سودیبیو و جیانفو^۱ (۲۰۱۶) دریافتند شرکت‌های دارای روابط سیاسی در مقایسه با شرکت‌های بدون روابط سیاسی، مالیات کمتری پرداخت کرده‌اند و اجتناب مالیاتی بیشتری داشته‌اند. لی و همکاران^۲ (۲۰۱۶) دریافتند یکی از انگیزه‌های مدیریت سود بنا به ملاحظات سیاسی بوده و هدف آن پرداخت مالیات کمتر است. همچنین وقتی نرخ‌های مالیاتی افزایش می‌یابد، تنها شرکت‌های دارای روابط سیاسی، مالیات کمتری پرداخت می‌کنند. اتومو و همکاران^۳ (۲۰۱۵) دریافتند انگیزه‌های سیاسی مالکین و سهامداران شرکت‌ها سبب کاهش اجتناب مالیاتی شرکت‌ها شده است. فرانک و همکاران^۴ (۲۰۰۹) نشان دادند رابطه مثبتی بین تقلب در گزارشگری مالی و اجتناب مالیاتی برقرار است. ادیکاری و همکاران^۵ (۲۰۰۶) دریافتند شرکت‌های با روابط سیاسی، نرخ مؤثر مالیات پرداختی کمتری داشته و اجتناب مالیاتی بالاتری دارند.

فرضیه‌های تحقیق

بر اساس ادبیات نظری و پیشینه‌های مطالعاتی در حوزه موضوع مورد بررسی (لی و همکاران^۶، ۲۰۱۶؛ کیم و ژانگ^۷، ۲۰۱۶؛ بالاکریشنا و همکاران^۸، ۲۰۱۹؛ لین و راگمن^۹، ۲۰۱۹)، جهت بررسی تأثیر مدیریت سود و ارتباطات سیاسی بر اجتناب مالیاتی شرکت‌ها طبق شرایط حاکم بر شرکت‌های بورسی ایران، فرضیه‌ها به شرح زیر تدوین شدند:

فرضیه اول: مدیریت سود بر اجتناب مالیاتی شرکت‌ها تأثیر دارد.

فرضیه دوم: ارتباطات سیاسی بر اجتناب مالیاتی شرکت‌ها تأثیر دارد.

روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی است. اجرای تحقیق مبتنی بر تحلیل رگرسیون بوده و داده‌ها پس رویدادی هستند. مبانی و پیشینه نظری از مقالات علمی مراجع کتابخانه‌ای گردآوری شدند. داده‌های مورد نیاز با کاوش اسناد و مدارک مالی شرکت‌ها از طریق نرم‌افزار ره‌آورد نوین و سایت کدال گردآوری شدند. برای پردازش و آماده‌سازی متغیرها از نرم‌افزار اکسل و به منظور انجام بررسی‌های آماری از نرم‌افزار ای‌ویوز استفاده شده است.

¹ Sudibyo & Jianfu

² Li, Wang, Wu & Xiao

³ Utomo, Palil, Romlah & Ramli

⁴ Frank, Lynch & Reno

⁵ Adhikari et al

⁶ Li, Wang, Wu & Xiao

⁷ Kim & Zhang

⁸ Balakrishnan, Blouin & Guay

⁹ Lien & Roggeman

جامعه و نمونه آماری تحقیق

جامعه آماری تحقیق شرکت‌های پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران است که داده‌های آن‌ها به طور سالانه طی سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸ بررسی شدند. نمونه مورد بررسی طبق روش حذفی هدفمند با در نظر گرفتن برخی شرایط به شرح زیر انتخاب شده که در نهایت منتج به گزینش و تجزیه و تحلیل تعداد ۱۵۶ شرکت طی ۶ سال شده است:

- (۱) شرکت‌های مورد بررسی جزء بانک‌ها، بیمه‌ها، لیزینگ‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها نباشند.
- (۲) شرکت‌ها قبل از شروع پژوهش در بورس پذیرفته شده و تا پایان دوره پژوهش از بورس حذف نشده باشند.
- (۳) شرکت‌های مورد بررسی تغییری در سال مالی خود نداده باشند.

مدل‌ها و متغیرهای تحقیق

از مدل‌های رگرسیونی چندمتغیره زیر جهت آزمون فرضیه‌ها استفاده شده است که با بررسی مطالعات پیشین مدل‌سازی گردیده است. همچنین در ادامه، شرح و نحوه اندازه‌گیری متغیرها بیان شده‌اند:

مدل فرضیه اول:

$$TAX_{i,t} = \alpha + \beta_1 EM_{i,t} + \beta_2 DPP_{i,t} + \beta_3 SGR_{i,t} + \beta_4 DEBT_{i,t} + \beta_5 LOSS_{i,t} + \beta_6 AGE_{i,t} + \beta_7 DICQ_{i,t} + \beta_8 BEXP_{i,t} + \beta_9 BIND_{i,t} + \beta_{10} ACEXP_{i,t} + \beta_{11} ACIND_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

مدل فرضیه دوم:

$$TAX_{i,t} = \alpha + \beta_1 POL_{i,t} + \beta_2 DPP_{i,t} + \beta_3 SGR_{i,t} + \beta_4 DEBT_{i,t} + \beta_5 LOSS_{i,t} + \beta_6 AGE_{i,t} + \beta_7 DICQ_{i,t} + \beta_8 BEXP_{i,t} + \beta_9 BIND_{i,t} + \beta_{10} ACEXP_{i,t} + \beta_{11} ACIND_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

متغیر وابسته:

TAX: اجتناب مالیاتی؛ یک منهای نرخ مؤثر مالیات که حاصل نسبت مالیات پرداختی به سود قبل از مالیات است.

متغیرهای مستقل:

POL: ارتباطات سیاسی؛ اگر در ساختار مالکیت یا هیأت مدیره شرکت، اعضای با ارتباطات سیاسی وجود داشته باشد، مقدار یک و در غیر این صورت مقدار صفر منظور شد.

EM: مدیریت سود؛ قدرمطلق انحراف معیار خطاهای مدل دیچاو و همکاران (۱۹۹۵) طبق رگرسیون چرخشی ۵ ساله:

$$TACC_{i,t} = \alpha + \beta_1 (\Delta REV_{i,t} - \Delta REC_{i,t}) + \beta_2 PPE_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

TACC: اقلام تعهدی؛ نسبت تفاوت سود و جریان نقد عملیاتی به دارایی‌های اول دوره

ΔREV: تغییر درآمد فروش؛ نسبت تغییر دوره‌ای درآمد فروش به دارایی‌های اول دوره

ΔREC: تغییر دریافتی‌های تجاری؛ نسبت تغییر دوره‌ای حساب‌ها و اسناد دریافتی تجاری به دارایی‌های اول

دوره

PPE: اموال، ماشین آلات و تجیزات؛ نسبت دارایی های مشهود به دارایی های اول دوره

E: خطاهای مدل رگرسیون

متغیرهای کنترل:

DPP: تقسیم سود؛ نسبت سود تقسیمی به سود اعلام شده

SGR: رشد فروش؛ تغییر نسبی فروش شرکت نسبت به سال قبل

AGE: سن؛ لگاریتم طبیعی سال های سپری شده از بدو تأسیس تا سال مورد نظر

DEBT: نسبت بدهی نسبت ارزش دفتری بدهی ها به ارزش دفتری دارایی ها

LOSS: گزارش زیان؛ اگر شرکت زیان گزارش نماید، کد یک و در غیر این صورت صفر

DICQ: کیفیت افشای اطلاعات؛ جمع امتیاز به موقع بودن و قابلیت اتکای افشای اطلاعات

BEXP: تخصص هیأت مدیره؛ نسبت اعضای متخصص به کل اعضای هیأت مدیره

BIND: استقلال هیأت مدیره؛ نسبت اعضای غیرموظف به کل اعضای هیأت مدیره

ACEXP: تخصص کمیته حسابرسی؛ نسبت اعضای متخصص به کل اعضای کمیته حسابرسی

ACIND: استقلال کمیته حسابرسی؛ نسبت اعضای غیرموظف به کل اعضای کمیته حسابرسی

تجزیه و تحلیل های آماری تحقیق

آمار توصیفی متغیرها در جدول (۱) ارائه شده اند. اجتناب مالیاتی که برابر با یک منهای نرخ مؤثر مالیاتی است، به طور میانگین ۶۷/۲۳ درصد است. مدیریت سود بر اساس قدرمطلق خطاهای مدل اقلام تعهدی اختیاری به طور میانگین ۷/۹۵ درصد دارایی ها است. سود تقسیمی به طور میانگین ۵۳/۳۵ درصد سود اعلامی است. درآمد فروش به طور میانگین ۲۱/۵۷ درصد نسبت به قبل رشد داشته است. بدهی ها به طور میانگین ۶۰/۱۷ درصد دارایی ها است. سن مشاهده ها به طور میانگین ۳/۵۹۸ واحد لگاریتم طبیعی بر حسب سال های سپری شده از زمان تأسیس است. جمع امتیاز به موقع بودن و قابلیت اتکای افشای اطلاعات به طور میانگین ۷۱/۱۴ امتیاز است. به طور میانگین ۳۵/۶۲ درصد اعضای هیأت مدیره، دارای تخصص حسابداری و مالی هستند و همچنین به طور میانگین ۶۸/۴۹ درصد اعضای هیأت مدیره، غیرموظف هستند. به طور میانگین ۵۵/۵۶ درصد اعضای کمیته حسابرسی از تخصص حسابداری و حسابرسی برخوردار بوده و به طور میانگین ۴۷/۳۰ درصد اعضای کمیته حسابرسی، مستقل هستند. همچنین فراوانی مشاهده های با کد صفر و یک در جدول (۲) ارائه شده اند. حدود ۶۸/۷۸ درصد مشاهده ها دارای ارتباطات سیاسی هستند. همچنین در ۱۳/۵۵ درصد مشاهده ها زیان در دوره مورد بررسی گزارش شده است.

جدول ۱. آمار توصیفی متغیرها

متغیرها	میانگین	میانه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	مشاهده-ها
TAX	0/6723	0/9025	1/8754	14/892	272/86	936
EM	0/0795	0/0727	0/0434	1/4230	6/6861	936
BEXP	0/3562	0/4000	0/0945	2/1193	6/8614	936
BIND	0/6849	0/6000	0/2035	0/2812	2/6854	936
ACEXP	0/5556	0/6667	0/4537	0/2345	1/2299	936
ACIND	0/4730	0/6667	0/3728	0/2483	1/5439	936
DPP	0/5335	0/5566	0/6900	11/981	236/30	936
SGR	0/2157	0/1460	0/4717	3/8141	31/4973	936
DEBT	0/6017	0/6052	0/2075	0/5530	5/8596	936
AGE	3/5988	3/7136	0/3844	0/6836	2/6509	936
DICQ	71/147	74/398	2/0033	0/7452	3/0242	936

جدول ۲. فراوانی متغیرهای مجازی

متغیرها	کد صفر		کد یک		کل مشاهدهها	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
POL	335	35/79	601	64/21	936	100
LOSS	824	88/03	112	11/97	936	100

نتایج آزمون پایایی متغیرها در جدول (۳) ارائه شده‌اند. طبق آماره‌های ریشه واحد لوین، لین و چو، متغیرها در مقیاس سطح، پایا بوده و مشکل ریشه کاذب وجود ندارد.

جدول ۳. آزمون پایایی متغیرها

متغیرها	آماره تی	معناداری

0/0000	-915/79	TAX
0/0000	-12/168	EM
0/0000	-3/9049	BEXP
0/0000	-6/8205	BIND
0/0000	-20/489	ACEXP
0/0000	-6/0778	ACIND
0/0000	-60/927	DPP
0/0000	-24/999	SGR
0/0000	-17/753	DEBT
0/0000	-131/60	AGE
0/0000	-27/174	DICQ

نتایج بررسی همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول (۴) بیان شده‌اند. معناداری آماره تی بین برخی متغیرها کمتر از سطح خطای ۵ درصد است؛ به این ترتیب بین برخی زوج متغیرها همبستگی معناداری وجود دارد. اما، ضرایب همبستگی متغیرها از شدت زیادی برخوردار نیستند و همخطی بین متغیرها وجود ندارد.

جدول ۴. آزمون همبستگی متغیرها

DIC Q	AGE	LOS S	DEB T	SGR	DPP	ACI ND	ACE XP	BIN D	BEX P	EM	POL	TAX	ضریب معناداری آماره تی
												1/00 00	TAX
											1/00 00	0/01 60	POL
												0/61 47	
										1/00 00	0/10 23	0/01 64	EM

نتایج آزمون اولین فرضیه طبق مدل رگرسیون اول تحقیق در جدول (۶) ارائه شده‌اند. بر اساس نتایج حاصله، مدیریت سود تأثیر معنادار مثبت بر اجتناب مالیاتی دارد و در نتیجه فرضیه اول تأیید شده است. از این رو، با افزایش امکان مدیریت در سود گزارش شده از طریق اعمال نظر مدیران طبق اقلام تعهدی اختیاری در مشاهده‌های مورد بررسی، اجتناب مالیاتی افزایش یافته است. در نقطه مقابل، با کاهش مدیریت سود، اجتناب مالیاتی شرکت‌ها کاهش یافته است. در حقیقت، یکی از انگیزه‌های مدیریت سود، تمایل به پرداخت کمتر مالیات و به عبارتی اجتناب مالیاتی است.

جدول ۵. بررسی اولیه شرایط مدل رگرسیون فرضیه اول

نتیجه	معناداری	مقدار	آماره	آزمون
مدل تلفیقی اثرات مشترک	0/2497	1/0808	اف لیمر	چاو
حداقل مربعات تعمیم یافته	0/0000	4531/2	درست نمایی	ناهمسانی واریانس

جدول ۶. آزمون نهایی مدل رگرسیون فرضیه اول

متغیر وابسته: TAX

عامل تورم واریانس	معناداری	آماره تی	خطای استاندارد	ضرایب	متغیرهای توضیحی
-	0/0000	23/831	0/0475	1/1310	C
1/0674	0/0092	2/6091	0/0512	0/1336	EM
2/2212	0/0005	3/4889	0/1452	0/5066	BEXP
2/1716	0/0001	- 3/8645	0/0731	- 0/2826	BIND
2/7963	0/0277	- 2.2051	0/0187	- 0/0413	ACEXP
2/8017	0/1321	- 1/5072	0/0091	- 0/0137	ACIND
1/1142	0/0449	- 2/0077	0/0104	- 0/0208	DPP
1/0692	0/0000	10/046	0/0120	0/1204	SGR
1/2573	0/0008	- 3/3775	0/0607	- 0/2050	DEBT
1/2201	0/0000	10/006	0/0346	0/3467	LOSS
1/0502	0/0000	- 8/0638	0/0051	- 0/0407	AGE

1/2937	0/0476	- 1/9837	0/0004	- 0/0008	DICQ
28/568		آماره فیشر	0/2339		ضریب تعیین تعدیل شده
0/0000		احتمال آماره فیشر	1/8555		آماره دوربین - واتسون

جدول ۷. بررسی اولیه شرایط مدل رگرسیون فرضیه دوم

نتیجه	معناداری	مقدار	آماره	آزمون
مدل تلفیقی اثرات مشترک	0/2542	1/0789	اف لیمر	چاو
حداقل مربعات تعمیم یافته	0/0000	4532/7	درست‌نمایی	ناهمسانی واریانس

جدول ۸. آزمون نهایی مدل رگرسیون فرضیه دوم

متغیر وابسته: TAX

عامل تورم واریانس	معناداری	آماره تی	خطای استاندارد	ضرایب	متغیرهای توضیحی
-	0/0000	20/045	0/0558	1/1180	C
1/2191	0/0093	2/6069	0/0129	0/0336	POL
2/3659	0/0003	3/6400	0/1267	0/4613	BEXP
2/2580	0/0001	- 3/9609	0/0663	- 0/2627	BIND
2/8468	0/0098	- 2/5875	0/0172	- 0/0444	ACEXP
2/8018	0/2887	- 1/0616	0/0083	- 0/0088	ACIND
1/1216	0/0116	- 2/5285	0/0102	- 0/0257	DPP
1/0666	0/0000	9/5945	0/0129	0/1237	SGR

7Th International Conference on Management, Accounting and Economic Development

September 20, 2021

Research Center for Islamic Network on Virtual Universities (CVIU)

Konarak University

1/2721	0/0001	-	0/0599	-	DEBT
		3/8218		0/2291	
1/2158	0/0000	10/353	0/0343	0/3555	LOSS
		-		-	
1/0690	0/0000	4/3793	0/0075	0/0331	AGE
		-		-	
1/2894	0/0453	2/0046	0/0004	0/0008	DICQ
		-		-	
32/237		آماره فیشر	0/2567		ضریب تعیین تعدیل شده
0/0000		احتمال آماره فیشر	1/8483		آماره دوربین-واتسون

نتایج آزمون دومین فرضیه طبق مدل رگرسیون دوم تحقیق در جدول (۸) ارائه شده‌اند. بر اساس نتایج حاصله، ارتباطات سیاسی تأثیر معنادار مثبت بر اجتناب مالیاتی دارد و در نتیجه، فرضیه دوم تأیید شده است. از این رو، وقتی وجود ارتباطات سیاسی در مشاهده‌های مورد بررسی محرز شود، اجتناب مالیاتی افزایش یافته است. در نقطه مقابل، در مشاهده‌هایی که از ارتباطات سیاسی بهره‌مند نیستند، اجتناب مالیاتی با کاهش همراه است. در واقع، یکی از انگیزه‌های برقراری ارتباطات سیاسی، تمایل به پرداخت کمتر مالیات و به عبارتی اجتناب مالیاتی است.

همچنین طبق نتایج آزمون مدل‌های رگرسیون تحقیق مندرج در جداول (۶) و (۸)، تخصص هیأت مدیره، رشد فروش و گزارش زیان از عواملی هستند که تأثیر مثبت معنادار بر اجتناب مالیاتی دارند؛ به گونه‌ای که افزایش حضور اعضای با تخصص مالی در هیأت مدیره، دستیابی شرکت‌ها به درآمدهای فروش بالاتر و یا احتمال وقوع زیان در یک دوره سبب شده که شرکت‌ها نسبت به اجتناب از پرداخت مالیات تمایل بیشتری داشته باشند. از طرفی، استقلال هیأت مدیره، تخصص کمیته حسابرسی، توزیع سود، اهرم مالی، عمر و کیفیت افشای اطلاعات تأثیر منفی معنادار بر اجتناب مالیاتی دارند؛ به گونه‌ای که افزایش حضور اعضای غیرموظف در هیأت مدیره، افزایش حضور اعضای با تخصص حسابداری و حسابرسی در کمیته حسابرسی، تقسیم درصد بیشتری از سود به سهامداران، تأمین مالی بیشتر از محل بدهی‌ها، افزایش سنوات فعالیت شرکت و افزایش میزان افشای اطلاعات توسط شرکت‌ها سبب شده تمایل شرکت‌ها نسبت به اجتناب مالیاتی کاهش یابد. اما، استقلال کمیته حسابرسی تأثیر معناداری بر اجتناب مالیاتی ندارد.

بحث و نتیجه گیری تحقیق

مقاله حاضر با هدف ارزیابی تأثیر مدیریت سود و ارتباطات سیاسی بر اجتناب مالیاتی شرکت‌ها به انجام رسیده است. شواهد بدست آمده بیانگر آن است که افزایش مدیریت سود در گزارشگری مالی از طریق اقلام تعهدی اختیاری با افزایش وقوع اجتناب مالیاتی شرکت‌ها همراه شده است. در حقیقت، تمایل شرکت‌ها به ایجاد انحراف در اقلام تعهدی سود گزارش شده با کاهش مالیات پرداختی آن‌ها مرتبط است. نتایج حاصل از فرضیه اول با نتایج مطالعات بالا کریشنان و همکاران^۱ (۲۰۱۹)، لی و همکاران^۲ (۲۰۱۶)، فرانک و همکاران^۳ (۲۰۰۹)، عباس‌زاده و همکاران (۱۳۹۵)، بندریان و همکاران (۱۳۹۵)، رضایی و جعفری نیارکی (۱۳۹۴)، پورحیدری و همکاران (۱۳۹۳) مطابقت دارد. همچنین شواهد بیانگر آن است که وجود ارتباطات سیاسی با افزایش اجتناب مالیاتی شرکت‌ها همراه شده است. در حقیقت، تمایل شرکت‌ها به داشتن رابطه با کانون قدرت سیاسی با کاهش مالیات پرداختی آن‌ها مرتبط است. نتایج فرضیه دوم با نتایج مطالعات لین و راگمن^۴ (۲۰۱۹)، کیم و ژانگ^۵ (۲۰۱۶)، سودیبیو و جیانفو^۶ (۲۰۱۶)، لی و همکاران^۷ (۲۰۱۶)، ادیکاری و همکاران^۸ (۲۰۰۶) و ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۶) مطابقت دارد، اما با نتایج مطالعات ایسواری و همکاران^۹ (۲۰۱۹)، پراتیوی و سیرگار^{۱۰} (۲۰۱۹) و اتومو و همکاران^{۱۱} (۲۰۱۵) مغایرت دارد.

با توجه به نتایج مقاله حاضر، به مدیران و اعضای هیأت مدیره شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود با اتخاذ تصمیماتی که سبب همراستایی منافع آن‌ها با گروه‌های ذی‌نفع از جمله سهامداران و همچنین دولت می‌شوند، به شکل منصفانه اقدام به گزارشگری سود نموده و با پرهیز از سوء استفاده ناشی از روابط سیاسی، عادلانه نسبت به پرداخت مالیات اقدام نمایند. به سهامداران، اعتباردهندگان، حساب‌برسان و تحلیل‌گران پیشنهاد می‌شود در اتخاذ تصمیمات خود به نتایج مقاله حاضر در خصوص اهداف گزارشگری سود با مقاصد مالیاتی و نقش ارتباطات سیاسی بر آن توجه نمایند. به علاوه به حساب‌برسان پیشنهاد می‌شود با اجرای حسابرسی با کیفیت جهت رعایت حقوق ذی‌دفعان، نقش نظارتی خود را در

¹ Balakrishnan, Blouin & Guay

² Li, Wang, Wu & Xiao

³ Frank, Lynch & Reno

⁴ Lien & Roggeman

⁵ Kim & Zhang

⁶ Sudibyo & Jianfu

⁷ Li, Wang, Wu & Xiao

⁸ Adhikari et al

⁹ Iswari, Sudaryono & Widarjo

¹⁰ Pratiwi & Siregar

¹¹ Utomo, Palil, Romlah & Ramli

7Th International Conference on Management, Accounting and Economic Development

September 20, 2021

Research Center Islamic network on Virtual Universities (CVIU)

Konarak University

کاهش اجتناب مالیاتی شرکت‌ها ایفا کنند. به مقامات دولتی، تدوین کنندگان و مجریان قوانین مالیاتی پیشنهاد می‌شود در ارزیابی وصولی مالیات، به تأثیر ترفند مدیریت سود در گزارشگری مالی شرکت‌ها و همچنین آسیب‌های برقراری ارتباطات سیاسی در این زمینه توجه کنند. به پژوهشگران پیشنهاد می‌شود اهمیت کیفیت حسابرسی مستقل، نقش کمیته‌های حسابرسی، نقش حسابرسی داخلی و ارزیابی‌های حسابرس از کنترل‌های داخلی را در حوزه موضوع تحقیق بررسی نمایند. پیشنهاد می‌شود نقش محیط کلان اقتصادی و تجاری در ارزیابی موضوع مورد بررسی قرار گیرند.

منابع

- ابراهیمی، سید کاظم؛ بهرامی‌نسب، علی و حسن‌زاده، مهدی. (۱۳۹۶)، واکاوی کیفیت گزارشگری مالی و اجتناب مالیاتی در پرتو مالکیت دولتی و ارتباطات سیاسی، مدیریت سازمان‌های دولتی، ۵ (۲)، ۷۶-۶۱.
- بندریان، علی؛ واعظ، سیدعلی و مقصودی، فرامرز. (۱۳۹۵)، تأثیر حسابداری محافظه کارانه بر رابطه بین مدیریت سود و گزارشگری مالیاتی متهورانه، پژوهش حسابداری و حسابرسی، ۶ (۴)، ۲۳-۴۰.
- پورحیدری، امید؛ فدوی، محمدحسن و امینی‌نیا، میثم. (۱۳۹۳)، بررسی تأثیر اجتناب از پرداخت مالیات بر شفافیت گزارشگری مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهشنامه اقتصادی، ۱۴ (۱)، ۸۵-۶۹.
- رضازاده، جواد و محمدی، عبدالله. (۱۳۹۸)، توانایی مدیریتی، ارتباطات سیاسی و گزارشگری مالی متقلبان، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۶ (۲)، ۲۱۷-۲۳۸.
- رضایی، فرزین و جعفری نیارکی، روح‌اله. (۱۳۹۴)، رابطه بین اجتناب مالیاتی و تقلب در حسابداری شرکت‌ها، پژوهشنامه مالیات، ۲۳ (۲۶)، ۱۰۹-۱۳۴.
- صدیقی، روح‌الله. (۱۳۹۹)، کیفیت حسابرس، مدیریت سود و اجتناب مالیاتی، تحقیقات حسابداری و حسابرسی، ۱۲ (۴۶)، ۱۶۹-۱۸۶.
- عباس‌زاده، محمدرضا؛ فدایی، مرتضی؛ مفتونیان، محسن و بابائی کلاریجانی، مانده. (۱۳۹۵)، بررسی ارتباط شفافیت مالی و اجتناب مالیاتی با توجه به مالکیت نهادی شرکت‌ها (مطالعه موردی شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران)، اقتصاد مالی، ۳ (۱۰)، ۷۴-۴۵.

قادرى، بهمن؛ ديدار، حمزه و كفعمى، مهدي. (۱۳۹۸)، بررسى رابطه بين هزينه‌هاى سياسى و شكاف مالياتى: شواهدى تجربى از بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش‌هاى تجربى حسابدارى، ۸ (۳۲)، ۱۶۱-۱۹۳.

- Balakrishnan, K., Blouin, J. L., and Guay, W. R., (2019), Tax Aggressiveness and Corporate Transparency, *The Accounting Review*, 94(1), 45-69.
- Adhikari, A., Derashid, C., Zhang, H., (2006), Public policy, political connections, and effective tax rates: Longitudinal evidence from Malaysia, *Journal of Accounting and Public Policy*, 25(5), 574-595.
- Bauer, T., Kourouxous, T., and Kernn, P., (2018), Taxation and agency conflicts between firm owners and managers: a review, *Business Research*, 11, 33-76.
- Chaney, P. K., Faccio, M., and Parsley, D., (2011), The quality of accounting information in politically-connected firms, *Journal of Accounting and Economics*, 51(1-2), 58-76.
- Chen, X., Hu, N., Wang, X., Tang, X., (2014), Tax avoidance and firm value: evidence from China, *Nankai Business Review International*, 5(1), 25-42.
- Dechow, P., Sloan, R. and Sweeney, A., (1995), Detecting Earnings Management, *Accounting Review*, 70(2): 193-225.
- Desai, M., and Dharmapala, D., (2009), Corporate tax avoidance and firm value, *Review of Economics and Statistics*, 91(3): 537-546.
- Florackis, C., (2008), Agency costs and corporate governance mechanisms: Evidence for UK firms, *International Journal of Managerial Finance*, 4(1): 37-59.
- Frank, M., Lynch, L., and Reno, S., (2009), Tax reporting aggressiveness and its relation to aggressive financial reporting, *The Accounting Review*, 84(2), 467-496.
- Hanlon, M., Heitzman, S., (2010), A Review of Tax Research, *Journal of Accounting and Economics*, 50(2-3), 127-178.
- Herusetya, A., & Stefani, C., (2020), The Association of Tax Aggressiveness on Accrual and Real Earnings Management, *Journal of Accounting and Investment*, 21 (3), 434-451.
- Iswari, P., Sudaryono, E. A., & Widarjo, W., (2019), Political connection and tax aggressiveness: A study on the state-owned enterprises registered in Indonesia stock exchange, *Journal of International Studies*, 12(1), 79-92.
- Kim, C., & Zhang, L., (2016), Corporate Political Connections and Tax Aggressiveness, *Contemporary Accounting Research*, 33(1), 78-114.
- Khan, A., Getie Mihret, D., Badrul Muttakin, M., (2016), Corporate political connections, agency costs and audit quality, *International Journal of Accounting & Information Management*, 24(4), 357-374.
- Kubick, R., Lynch, D., Mayberry, M., (2014), The Effects of Increased Financial Statement Disclosure Quality on Tax Avoidance: An Examination of SEC Comment Letters, *Journal of the American Taxation Association*, 33(2), 35-65.
- Li, Ch., Wang, Y., Wu, L., and Xiao, J. Z., (2016), Political connections and tax-induced earnings management: evidence from China, *The European Journal of Finance*, 22(4-6), 413-431.

- Lien, E., and Roggeman, A., (2019), Political Connection and Tax Avoidance Analysis in Belgium, Master's Dissertation, Master in Business Finance Engineering, Ghent University
- Pratiwi, I. S., & Siregar, S. V., (۲۰۱۹), The effect of corporate social responsibility on tax avoidance and earnings management: The moderating role of political connections, *International Journal of Business*, ۲۴(۳), 229-248.
- Ribeiro, A., Cerqueira, A., & Brandão, E., (2015), The Determinants of Effective Tax Rates: Firms' Characteristics and Corporate Governance, FEP Working Papers 567, School of Economics and Management, University of Porto.
- Sudibyo, Y. A., & Jianfu, S., (2016), Political connections, State Owned Enterprises and Tax Avoidance: An Evidence from Indonesia, *Corporate Ownership & Control*, 13(3), 279-283.
- Utomo, S., Palil, M. R., Romlah, J., & Ramli, R. (2015), Shareholder's Political Motive and Corporate Tax Avoidance, *Asian Journal of Accounting and Governance*, 6, 27-36.
- Wang, X., (2011), Tax Avoidance, Corporate Transparency and Firm Value, American Accounting Association, Annual Meeting, Tax Concurrent Sessions.
- Wang, F., Xu, L., Zhang, J., Shu, W., (2018), Political connections, internal control and firm value: Evidence from China's anti-corruption campaign. *Journal of Business Research*, 86 (C): 53-67.
- Ying, Y., (2016), Internal control information disclosure quality, agency cost and earnings management based on the empirical data from 2011 to 2013, *Modern Economy*, 7(1), 64.